

Геолог блокнотидан

„БОРСА ҶЕЛМАС“ СИРИ

Орол дегизидан 40 километр нарида жаңубий-тарбада жойлашты Уст-юрт воҳидидаги «Борса-желмас» деган жой халқимизга қадимдан маълум. Бу ерларига Совет даврида нефти-геологлар қадам қўйдилар. Уст-юртда яна янгидан ҳаёт қайнар бошлиди.

Мана шу вактгача «ташландик» ерининг бир чекаси «Борса-желмас» деб аталади. Бу жой асосан тақир, шур ва курук туз конига бой. Туз ёткизилари Уст-юртнинг урга қисмидаги жойлашган бўлиб. Африка ютиасининг шаклини ўшайди. Узунлиги 40 километр, эни эса 30 километр кедалиган кўлини шимолий-тарбада чегарасига якин ерада туз тайёрланади. Қискача қилиб айтилтида, «Борса-желмас» дозирги замонида досслий бўлган янги туз кониди.

Тузнинг инос оғизимиз учун қаҳчалик аҳамияти борлиги матлум. Кини бир кунда 20 грамм, бир йилда 7-8 килограмм туз истемол қилади. Ер юзида ишлайтган 3 миллиарддан ошик кини бир йилда 24 миллион тоннага якин туз истемол қилади.

Соноатда ҳам кўп туз ишлайтилар, 1961 йилни бутун ер юзида 87 миллион тонни оши тузни қазиб олини. Агар биз шунчак миқдордаги тузни 60 тоннага вагонларга солсак, бунинг учун қарниб бир ярим миллион вагон керак бўлур мөдакиди.

М. ЗОКИРОВ,
геолог

ГЎЗАЛ Тошкентимизнинг В. И. Ленин номидаги проспекти куя сайни янги чирой очмоқда. Проспектни кўркмалаштириш ишлари тобора ниҳоялига етказида. Суратда: (чапда) В. И. Ленин марказий музейининг Тошкентдаги филиалини, ўнда эса дохий хиёбонини кўриб турибсан.

В. Мотов фотолари.

САЛОМ БЕРИШ ФАРЗ-АЛИК ОЛИШ ҚАРЗ

Фалсафа фанлари кандидати Карим Маҳмудов «Мехмонномонийин иккинчи китобини ёзиб туғатди. Асарда меҳмоннавозликнинг ажойиб хислат, катта бир тарбия мактаби эканлиги, меҳмондустликнинг ётиқиодий ва эстетик томонлари ёритилади. Газетхонларимиз ётиборига шу китобини бир бобидан парча ҳавола қилимади.

Эй сипхерида сиёdat моҳи тобон ассалом! Бахрда олий наасаблий дурри ғалтон ассалом! МУҚИМИИ.

Эпиграммадаги байт Муҳаммади дўстларига ёзган шъирин мактубларидан бирининг бошланишидир: «Юларни фалак гумбазида угулганиш Ойга ўхшаш, ўзлари дениздаги энг киммат беко дурга борабар дўстларига салом», дейни билан шонир инсоннинг кадр-киммати, ноғолик юксак эканлигини ифодалайди.

Хар қандай меҳмон-мезбонинг алоқалари ана шу салом-мезбоннинг киммати, алии — мезбоннинг кадри. Салом — Ҳасан, алии — Ҳусан.

Саломалик тарози палласидаги неъматидир, уни факат ҳурмат тоши билан тортиб олинид. Саломлашиш, сўрашиш ҳар бир қишининг ичи мадданиятлиги, хўлиги, автори, инсоннинг одамланинда ва халқларнинг жаҳонлиги, алоқалари билди.

Масалан, кўчичлик Европа халқлари саломлашганда бош киммини очиб-қўйиб қўяди. Ҳиндиликнинг кўрнишлар рўйи-атвори, характери, тарбияни даражаси, ички кечинилари, шундай пайтаги кифайтига ва кўришувчиға, салом берган кишига бўлган муносабати ва ундан фарқи «мана менни деб билингни кўлади. Мисол учун: «Кўришувчи» деган сўзининг маъноси кўз кўзга тушиши, бир-бира қараб самимий кўл сикиши, шундай шахслар ҳам бўлади, сизга ноин кўз чўзиди, ўзи тексари қараб ўтадиган экан.

Бундан ташкари, турли халқларнинг ўнга хос урғодати, турмуш шароғти ва тархини тарафкети шаммиди саломлашшинг юнга бошкада шакллари ҳам таркиб топган.

Масалан, кўчичлик Европа халқлари саломлашганда бош киммини очиб-қўйиб қўяди. Ҳиндиликнинг кўрнишлар рўйи-атвори, характери, тарбияни даражаси, ички кечинилари, шундай пайтаги кифайтига ва кўришувчиға, салом берган кишига бўлган муносабати ва ундан фарқи «мана менни деб билингни кўлади. Мисол учун: «Кўришувчи» деган сўзининг маъноси кўз кўзга тушиши, бир-бира қараб самимий кўл сикиши, шундай шахслар ҳам бўлади, сизга ноин кўз чўзиди, ўзи тексари қараб ўтадиган экан.

Салом каби мўтабар нарсани кимга ва қаҷон барилмайди. Саломни бадмас, бозори, жамоат тартибини булаган, бадъёл, одамгариликнинг чиққан, жинни, тентак шахслардан ашш қарак.

Бундайларга салом бермаслик кенди хисобланади. Салом яна шундай вактлерда ва башка мусулмон халқларда кўл ковштириб букилиш одат. Африканинг мозори чангандоронлари истиқомат қўлини қебилалардан бирхили кўришини тарихи ибтидои уруғчилик даврида келиб чиққанлигини итнограф, археолог

Узбекларда саломлашиш, кўришиши, сўрашиши, илтифот қилиш ва умулан одамга бўлган ҳурматнинг кучлини ифодаловчи одатини йигирматача шакли мажудидир. Кўчичликни шакллардан тўла ва яхши фойдаланётган бўлса-да, айрим ёшлар анишни оладатардан бебахро қолганиликларини, бир беъбарларни кўргандага: «Хелло!», «Салот!» «О кеён!» сўзларини ётиб, хайрлашганда эса: «Гудбай!», дайдинг: «Бўйли кетишибди.

Хурматли меҳмон ва мезбон бўлгучи ёшлар билиб, кўйинчиларни, кўргандага салом бербид ҳола-аҳоли сўрашиш ҳар бир қишининг ичи мадданиятлиги, хўлиги, автори, инсоннинг одамланинда ва халқларнинг жаҳонлиги, алоқалари билди.

Мадданият, бадоб, тарбия кўргандага саломлашишни шаммиди, дарбордада ва башка мерос бўлди, дунёдаги кўпчилик халқларга ҳос одат тусига илланбет кетган экан.

Бундан ташкари, турли халқларнинг ўнга хос урғодати, турмуш шароғти ва тархини тарафкети шаммиди саломлашшинг юнга бошкада шакллари ҳам таркиб топган.

Масалан, кўчичлик Европа халқлари саломлашганда бош киммини очиб-қўйиб қўяди. Ҳиндиликнинг кўрнишлар рўйи-атвори, характери, тарбияни даражаси, ички кечинилари, шундай пайтаги кифайтига ва кўришувчиға, салом берган кишига бўлган муносабати ва ундан фарқи «мана менни деб билингни кўлади. Мисол учун: «Кўришувчи» деган сўзининг маъноси кўз кўзга тушиши, бир-бира қараб самимий кўл сикиши, шундай шахслар ҳам бўлади, сизга ноин кўз чўзиди, ўзи тексари қараб ўтадиган экан.

Салом каби мўтабар нарсани кимга ва қаҷон барилмайди. Саломни бадмас, бозори, жамоат тартибини булаган, бадъёл, одамгариликнинг чиққан, жинни, тентак шахслардан ашш қарак.

Бундайларга салом бермаслик кенди хисобланади. Салом яна шундай вактлерда ва башка мусулмон халқларда кўл ковштириб букилиш одат. Африканинг мозори чангандоронлари истиқомат қўлини қебилалардан бирхили кўришини тарихи ибтидои уруғчилик даврида келиб чиққанлигини итнограф, археолог

латишни унумаслик керак. Еки аксинча, кўлининг учини бериб соўзукни кўришувчиларни ўзининг ишларни бўлган некодобатини, нокобиллигини, мансимаслигини, ободиси ёки сергусаллигини билдириб қўйши мумкин. Бундай холлар салом-аликнинг бузилишига сабаб бўлади. Салом-алик шу кадар мукаддас, наризни кўйинчиларни ишлайди. Айни урга одам ва аёл киши кўп узатмагунча кўп чўзиди. Кўнишни ҳам одатдан эмас.

Бундан бошقا пайтларда саломлашиш зарурӣ бир ётиқод.

Одам одам билан саломлашганда жуда нозик психологияни холларни бўйи-атвори, характери, тарбияни даражаси, ички кечинилари, шундай пайтаги кифайтига ва кўришувчиға, салом берган кишига бўлган муносабати ва ундан фарқи «мана менни деб билингни кўлади. Мисол учун: «Сенни кўргани бўлди юларидаги табассум чироғи; кўнишдан тўлқинларнан чиқкан ҳасадутусса шамолни билан учб қолади, бу эса салом-аликнинг бузилишига сабаб бўлади.

Салом ориклидаги оқин сувга ўхшайди. Салом бергучи яхши хулини бўлса — у тозота ариқча, ўндан оқсан салом тиник сувга ичиб баҳраманд бўлиши мумкин. Салом бергучи яхши хулини бўлса — у ифлос ариқча, ўндан оқсан салом сувга бўтона ва ҳаром.

Алини ҳам бемисоли бир шабада, яхши одамдан эсса чамонзордан ўтандек муттар ҳид тарафиди. Холқда: «тескари қараб кўп ўзатган кишидан яхшилик сувини чиқкилиб, юнгидан кетади, юраги сикилиб, кенингайнида, ранги алланечук бўлиб юларидаги табассум чироғи; кўнишдан тўлқинларнан чиқкан ҳасадутусса шамолни билан учб қолади, бу эса салом-аликнинг бузилишига сабаб бўлади.

Салом ориклидаги оқин сувга ўхшайди. Салом бергучи яхши хулини бўлса — у тозота ариқча, ўндан оқсан салом тиник сувга ичиб баҳраманд бўлиши мумкин. Салом бергучи яхши хулини бўлса — у ифлос ариқча, ўндан оқсан салом сувга бўтона ва ҳаром.

Баланд ташкари, бўлжакин ишшотта таштириб устахона, машина юниш жойлари бундэтилиши лозим.

Гўзлар малини (2-серия) — САНЬЯТ САРОПИ (кундуз соат 24/1 да Севгий тумор, 25/1 да Евгений Огенин (кундуз), Пино-вия дама (кечикурун).

ХАМЛА НОМЛИ ЗУБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 24/1 да Миран Улуғбек, 25/1 да Олтиноччиюль (кундуз), Аланкор (кечикурун).

МУКИМИН НОМЛИ ЗУБЕК ДАВЛАТ МУЗЫКАЛНИК ТЕАТРИДА — 24/1 да Қайона, 25/1 да Қайона, (кундуз), Паранчи сирлари (кечикурун).

ЗУБЕК ДАВЛАТ «ЕШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 24/1 да Олдиор, 25/1 да Бахс (кундуз соат 4 да).

Беклемса ва Гўлонлар

Театр

НАВОНИ НОМЛИ ЗУБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 24/1 да Севгий тумор, 25/1 да Евгений Огенин (кундуз), Пино-вия дама (кечикурун).

ХАМЛА НОМЛИ ЗУБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 24/1 да Миран Улуғбек, 25/1 да Олтиноччиюль (кундуз), Аланкор (кечикурун).

МУКИМИН НОМЛИ ЗУБЕК ДАВЛАТ МУЗЫКАЛНИК ТЕАТРИДА — 24/1 да Қайона, 25/1 да Қайона, (кундуз), Паранчи сирлари (кечикурун).

ЗУБЕК ДАВЛАТ МУЗЫКАЛНИК ТЕАТРИДА — 24/1 да Қайона, 25/1 да Қайона, (кундуз), САНЬЯТ САРОПИ (кундуз соат 5.15, кеч 8.30 минултада), «ЧАЙКА» (кундуз соат 2.40, 5.45 ва кеч 8.45 минултада).

ЗУБЕК ДАВЛАТ «ЕШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 24/1 да Қайона, 25/1 да Қайона, (кундуз), Паранчи сирлари (кечикурун).

ФАНТОМАС (2-серия) — «СПУТНИК» (кундуз ва кечикурун).

Анжелена (2 серия) — «ЗІБЕКІСТОН» (кундуз ва кечикурун).

Видолашув — «КОМСОМОЛ ЗО НИЛЛІГІ» (кундуз ва кечикурун).

Озод түнгиз — «ВОСТОК» (кундуз ва кечикурун).

«БАХОР» КОНЦЕРТ ЗАЛIDA (В. И. Ленин номли майдон)

26 ЯНВАРДА АБОНЕМЕНТ № 5 (Шаҳар студентлари учун)

БИРИНЧИ КОНЦЕРТ-ЛЕКЦИЯ МУЗИКА ЖАНРЛАРИ ҲАҚИДА СУХБАТ

Лентор — Собир ВОХИДОВ.

Қатназадилар:

М. ҚОРИЕКУОВ НОМЛИ ЗУБЕК ДАВЛАТ ФИЛАМОРНЯСИНГ

Тұхтасын Малипов номидаги УЗБЕК ҲАЛҚ ЧОЛҒУ

ОРКЕСТРИ

Ориенстринин бадин раҳабары

ва бош дирижері Әзизбекистон ССРДа хизмат нұрсатған артист

САЙД АЛИЕВ

Дирижер — Аббос БАХРОМОВ.

ТОРЛИ КВАРТЕТ